

Södertörns högskola | Institutionen för lärarutbildningen
Examensarbete 15hp | Utbildningsvetenskap avancerad nivå |
Höstterminen 2014

Våga satsa på lek – en studie om barns samspel i förskolan.

Av: Marianne Ollila

Abstract

By: Marianne Ollila, autumn term of 2014-08-13. *Dare to play* – a study of child interaction in preschool. Teacher Education, University College Södertörn.

This essay is about how the educators can use the play as a tool to develop children's social skills with each other. The work is based on a qualitative study using a survey, where the educators can tell how they work within the play. I chose to use five different participants in my essay. All of them work in the same preschool, south of Stockholm.

In this essay I have two questions. These two are:

- What do the educators tell about the importance of play for children's interaction?
- How do the educators tell how they work with the play to develop the children's social interaction?

Previous research shows that play gives the children opportunity to develop socially, emotionally, intellectually and physically. By adult and children's interaction the children develops social skills through play. The children learn the consequences of one's behavior and what behavior that is acceptable in the society the children live in.

The results of my essay show that educators agree that the play is important for children's development and learning, also that the play is important for the children's interaction. Educators believe that the play gives children the opportunity to process feelings and experiences, also practice of empathy and finding different solutions to conflicts. It is also clear that it is important that the educator observe and guide the children in their play.

Keywords: Play / Lek, Interaction / Samspel, Social Skill / Social förmåga

Innehållsförteckning.

1. Inledning.....	4
2. Bakgrund.....	5
2.1 Lpfö98.....	5
3. Syfte.....	6
3.1 Frågeställningar.....	6
4. Tidigare forskning.....	7
4.1 Vad bidrar leken till samspelet?.....	7
4.2 Lev Vygotskij.....	8
4.3 Sammanfattning.....	9
5. Teorianknytning.....	9
5.1 Lek. Vad är det?.....	9
5.2 Samspel.....	11
5.3 Social förmåga.....	12
5.4 Pedagogens roll och arbetsätt.....	12
5.5 Hur samspelet utvecklas i leken.....	13
6. Metod.....	14
6.1 Metodval.....	15
6.2 Undersökningsmetod.....	15
6.3 Utformning av enkät	16
6.4 Urval & Tillvägagångssätt.....	16
6.5 Etisk förhållningsätt.....	17
6.6 Tillförlighet.....	18
7. Resultat & analys.....	18
7.1 Leken och dess betydelse för barnets samspel.....	18
7.2 Leken som ett verktyg för att utveckla barns samspel.....	19
8. Diskussion och slutsats.....	23
8.1 Leken och dess betydelse för barnets samspel.....	23
8.2 Leken som ett verktyg för att utveckla barns samspel.....	24
9. Slutord och fortsatt forskning.....	26
10. Referenslista.....	27
11. Bilaga.....	29
11.1 Bilaga.....	30

1. Inledning.

På förskolan vistas barnet med många andra barn och flera vuxna hela dagarna. Det är därmed viktigt att samspelet mellan barn och vuxna fungerar. Förskolan har som uppdrag att skapa förutsättningar där barnen ges möjlighet att utvecklas i sociala sammanhang i verksamheten.

Eftersom leken är en stor del av förskolans verksamhet och barnets vardag, så vill jag undersöka hur pedagogerna använder sig av leken för att utveckla samspelet mellan barnen. För barn som har svårt att samspela kan leken och vardagen i förskolan bli problematisk. Med hjälp av denna undersökning vill jag ta reda på hur pedagogerna använder leken som ett verktyg, för att ge barn förutsättningar och möjlighet att lyckas samspela med varandra i olika sociala kontexter.

2. Bakgrund.

En författare som jag kommer att stödja min undersökning på och som argumenterar för leken som ett viktigt verktyg för barnets samspel och sociala utveckling är Öhman (2011). Författaren har skrivit en bok med titeln *Det viktigaste är att få leka*.

Författaren beskriver lek som en arena där barnet får möjlighet att utveckla sig självt. Det är viktigt att barn får tid och utrymme för leken. Lika viktigt som det är att leka är det att få vara med och delta i lek. Det är lärarens ansvar att granska barnens samspel i barngruppen, se hur de leker och med vem. Samt hur de skapar lekar där de bjuder in andra och vad barnen själva gör för att bjuda in sig i en pågående lek. Genom att granska barnens lek kan läraren hjälpa barnen att skapa och upprätthålla ett positivt och socialt samspel där leken är bra och harmonisk (Öhman 2011:13,15)

2.1 Lpfö 98

Eftersom läroplanen för förskolan Lpfö98 reviderad (2010) är en central del av förskolans verksamhet och vardag, är det viktigt och relevant att ta med läroplanen i studien. I (Lpfö98) nämns förskolans mål och riktlinjer som är relevanta i undersökningen och som betonar leken som en viktig redskap för barnets utveckling och lärande, dessa är att:

Leken är viktig för barns utveckling och lärande. Ett medvetet bruk av leken för att främja varje barns utveckling och lärande ska prägla verksamheten i förskolan. I lekens och det lustfyllda lärandets olika former stimulera, fantasi, inlevelse, kommunikation och förmåga till symboliskt tänkande samt förmåga att samarbeta och lösa problem. Barnet kan i den skapande och gestaltande leken få möjlighet att uttrycka och bearbeta upplevelser, känslor och erfarenhet (Lpfö98:6).

Barn söker och erövrar kunskap genom lek, socialt samspel, utforskande och skapande, men också genom att iaktta, samtala och reflektera (Lpfö98:6-7).

Utifrån dessa nämnda mål och riktlinjer från (Lpfö98) framkommer det hur viktig leken är i förskolan verksamhet för att främja barnets sociala utveckling.

3. Syfte.

Syftet med arbetet är att undersöka hur de deltagande pedagogerna berättar om hur de använder och arbetar med leken som ett verktyg, för att stärka och utveckla barnets samspel med varandra i förskolan. Undersökningen består av en kvalitativ intervjustudie med hjälp av enkäter.

3.1 Frågeställningar:

- Hur berättar pedagogerna om lekens betydelse för samspelet?
- Hur berättar pedagogerna att de arbetar med leken för att utveckla barnets samspel?

4. Tidigare forskning.

4.1 Vad bidrar leken till samspelet?

Jag kommer i denna del av undersökningen redogöra några författare och deras forskning kring lekens funktion, gällande barnet samspel och deras sociala och kognitiva utveckling.

Låt oss börja med Knutsdotter Olofsson (1987) som i sin studie *Lek för livet* behandlar grunderna för social samvaro, som barnet lär sig i lek med vuxna (Knutsdotter Olofsson 1987:108). Knutsdotter Olofsson (1987) menar att grunderna för social samvaro och framgången till en lyckad och harmonisk lek situation är **Samförstånd**, som kännetecknas av att båda individerna är överens om **att** de leker och **vad** de leker. Det sker alltså en överenskommelse mellan individerna i leken, där de vet när det är på lek och när det inte är en lek längre. Vidare menar författaren att **Ömsedighet** förutsätter att oavsett ålder eller hur stark individen är, så ska leken präglas av rättvisa och jämställdhet mellan båda individerna. **Turtagande** går ut på att individerna turas om att bestämma, ibland tar jag initiativet att bestämma och ibland du. Författaren menar att barn som inte har lärt sig att behärska dessa sociala grunder får det svårt när de ska leka tillsammans med andra barn (Knutsdotter Olofsson 1987:121).

Vidare menar Knutsdotter Olofsson (1987) att låtsasleken har en betydelsefull inverkan för barnets utveckling, där författaren beskriver att lekar i form av rollekar och låtsaslekar utvecklar barnets olika förmågor till kommunikation. Rolleken bidrar till att barnet lär sig att bli en bra lyssnare och att barnet lär sig att sätta sig in i och ta en annans barns perspektiv. Barnet kan komma överens om saker tillsammans med de andra barnen, genom att uttrycka sina egna idéer och samtidigt anpassa sig och ge utrymme för andras upptäckter och idéer. När barnet har lärt sig ta andras personers perspektiv i leken, får barnet möjlighet att utveckla sin sociala kompetens. Genom rolleken får barnet möjlighet att öva på sina empatiska förmågor och att använda sig av en känslomässig betoning i kommunikationen (Knutsdotter Olofsson 1987:114,116).

Utifrån Knutsdotter Olofsson (1987) beskrivning så går det att konstatera att rolleken gynnar den sociala utvecklingen hos barnet. Detta eftersom barnet i rolleken får öva på samarbete och social förståelse, där barnet får möjlighet att öva inlevelse och empati. En annan författare

som argumenterar för leken som ett verktyg för barnets samspel och sociala utveckling är Lillemyr (2002) som har skrivit en studie med titeln *Lek – upplevelse - lärande i förskola och skolan*.

Enligt Lillemyr (2002) är leken central hos barn i en grupp och den är social. I leken får barn möjlighet till kommunikation där barnen kan utveckla samspelet i det sociala och kognitiva området. När barnet får delta i en lek tillfreds barnets behov i leken, samtidigt som barnets utveckling stimuleras i leken. Barn med svårigheter av socioemotionella slag kan i leken stärka sina sociala färdigheter och förbättra sin förmåga att i leken kunna kommunicera med andra. I leken får barnet möjlighet att sätta sig in i en annans barns situation, och genom leken kan barnet tillsammans med andra barn gestalta och spela ut sina känslor med varandra. I slutändan resulterar detta till ökad empatisk förmåga och utveckling hos barnet (Lillemyr 2002:46).

Även författaren Grönvall (1990) har intresserat sig för leken och skriver i sin rapport med titeln *Utan lek inget liv* att leken ger barn tillfälle att utvecklas socialt, emotionellt, intellektuellt och fysisk. Vidare skriver författaren att genom samspel med barn och vuxna utvecklar barn med lekens hjälp sociala färdigheter. Där barnet lär sig konsekvensen av ens uppförande, samt vilka uppföranden som är acceptabelt i det samhälle barnet lever i (Grönvall 1990:12)

4.2 Lev Vygotskij.

Författaren Strandberg (2006) hänvisar i sin bok *Vygotskij i praktiken- bland plugghästar och fusklappar* till Lev Vygotskij, där författaren skildrar och tolkar Vygotskijs teorier. Lev Vygotskij var en rysk pedagogisk teoretiker som var intresserad av att forska kring barns utveckling genom samspel. Forskaren intresserade sig av hur barn tillämpar sig kunskap genom samspel, vad barnet klara av själv och tillsammans med andra.

Vygotskij menade att människors samspel inte bara är en metod som kan stödja lärande och utveckling, han menade att samspel är lärande och utveckling (Strandberg 2006:47).

Strandberg (2006) hänvisar till Vygotskij som menade på att det är genom samspel med andra som barnet kommer i kontakt med sitt inre, där språket har en väsentlig och betydande roll. Det är genom det språkliga samspelet som barnet kommer kontakt med och över det sociala verktyget som kallas språk. Barnet tillägnar sig dessa språkliga verktyg för att sedan omvandla dessa till ett tänkande. Vygotskij förklarade att den vuxne ska samspela tillsammans med barnet, Vygotskijs perspektiv är att de yttre aktiviteterna som sker tillsammans med andra hänger ihop med individens inre tänkande. Tänkandet beskriver Vygotskij som något kroppsligt, där tänkandet är en aktivitet och är socialt (Strandberg 2006:48–49).

4.3 Sammanfattning.

Alla författare argumenterar för leken och menar att leken främjar och utvecklar barnets sociala och kognitiva utveckling, samt ger möjlighet till kommunikation. Barnen måste samtala med varandra för att gemensamt skapa lekens tema. Knuttsdotter Olofsson (1987) beskriver även att leken gynnar barnet sätt att leva och sätta sig in i ett annans barns perspektiv, liksom Lillemyr (2002) även beskriver med att barnet kan genom leken sätta sig in i en annans persons situation.

5. Teoriansknytning.

I denna del av arbetet kommer jag att definiera de olika återkommande centrala begrepp som berör min undersökning. Dessa centrala begrepp är lek, samspel och social förmåga. Begreppen kommer att beskrivas i varsin del, där jag kommer i den första delen redogöra och precisera för vad lek är med rubriken Lek. Vad är det? Sedan kommer jag att förklara en varsin del för samspel och social förmåga. Jag kommer även att redogöra för pedagogens roll och arbetsätt och hur samspel kan utvecklas i leken.

5.1 Lek. Vad är det?

Lek är som liv och kärlek menar författarna Edenhammar & Wahlund (2000) i deras studie med titeln *Utan lek ingen utveckling*. Författarna förklarar vidare med att leken är en process som pågår hela tiden och förklarar att det krävs kompetens av sociala färdigheter, för att barnet ska kunna leka och att leka är något som varje barn måste lära sig. Barnet lär sig

sociala färdigheter genom att leka med ett barn och genom att leka med någon vuxen som kan utveckla barnets sociala färdigheter. Författarna menar att leken är något som hela tiden lever, utvecklas och förändras sig och leken blir aldrig fullt utvecklad och färdig. Vidare beskriver författarna leken som en dans av olika samverkande delar, där leken formar ett mönster som sätter samman dessa olika delar till en helhet. Denna helhet menar författarna påverkar och försvårar vår bedömning av att se hur viktig och nödvändig leken är. Författarna menar att om vi inte ger barnen möjlighet till att leka hindra vi barnen i deras utveckling (Edenhammar & Wahlund 2000:5-6).

Edenhammar & Wahlund (2000) argumenterar för leken och menar på att den fyller en viktig funktion gällande barnets utveckling. Utan leken så skulle det inte ske någon utveckling alls hos barnet. Leken är levande och utvecklas och förändras därmed hela tiden, leken kräver att barnet har vissa förmågor för att kunna delta i en lek. Men även att barnet kan utveckla och förbättra sina förmågor i leken ytterligare. Författarna betonar att leken är en viktig komponent i barnets utveckling.

Forskaren Lillemyr (2002) skriver i sin bok *Lek – upplevelse - lärande i förskola och skola* att lek är en aktivitet som är viktig för barnet. Författaren menar att leken engagerar och motiverar barnet på ett inifrån styrt sätt, samt att leken har en central betydelse för barnets lärande och socialisation (Lillemyr 2002:45–46). Med socialisation menar författaren de olika processer i utvecklingen som krävs och behövs för att barnet ska bli socialt. Dessa processer består av normer, värderingar och livsmönster som individen gör till sina egna. Med hjälp av dessa processer skapar barnet färdigheter att utveckla kontakter, samt färdigheter att utveckla förmågan till att umgås med andra människor. Barnet utvecklar även sin förmåga till att bli en självständig individ (Lillemyr 2002:74).

Lillemyr (2002) förklarar ytterligare att leken är en frizon där barnet framförallt ska ha roligt och där barnet får möjlighet att våga prova på olika beteenden och uppföranden. Detta utan att barnet ska utsättas för att bli bedömd eller klandrad. Leken är för barnet en slags arena där barnet får möjlighet att använda och prova sig fram av de förmågor, som barnet fått från olika situationer och erfarenheter (Lillemyr 2002:45–46). Utifrån författarens beskrivningar går det att förstå att leken har en viktig betydelse för barnets lärande och sociala utveckling, där barnet i leken får möjlighet att utvecklas genom att få pröva sig fram på ett lekfullt sätt.

Även Knutsdotter Olofsson (2003) redogör för leken och menar att leken leder till välbefinnande hos barnet. Barn som får påbörja och avsluta sin lek utan att leken avbryts eller stoppas är nöjda och tillmötesgående, detta eftersom barnet har fått möjlighet att avsluta sin pågående lek (Knutsdotter Olofsson 2003:13). Leken förutsätter att barnet kan lämna ifrån sig verkligheten och allt runt omkring sig. När barnet befinner sig i leken blir den så fånglad och upptagen av leken att barnet glömmet bort sig självt och allt omkring (Knutsdotter Olofsson 2003:16).

Fortsättningsvis beskriver Knutsdotter Olofsson (2003) att i leken förekommer det regler som barnen själva styr över, dock händer det att barnen blir oeniga kring hur reglerna ska se ut och vilka regler som ska gälla. I leken sker en slags maktkamp om vems idéer som anses vara bäst, samt hur och vilka regler som ska följas. Detta påverkar lekens harmoni negativt vilket leder till att leken rubbas och barn väljer att dra sig ur leken (Knutsdotter Olofsson 2003:20).

Öhman (2011) skriver att leken är viktig för hur barnet ska uppfatta sig självt och sitt värde i barngruppen. Genom leken utvecklar barnet sin identitet, där barnet kan uppfatta sig självt först när barnet känner att den har lyckats och känner sig kompetent. Detta genom att barnet själv väljer att leka, samt med vem och hur barnet ska leka. När barnen kan förhandla och skapa gemenskap resulterar det till positivt samspel, där barnet utvecklar sin självkänsla och kompetens (Öhman 2011:178, 181-182).

5.2 Samspel.

I min undersökning är begreppet samspel centralt. Begreppet använder även forskaren Karlsson (2012) som förklarar att begreppet samspel betyder interaktion mellan människor, där människan är omgiven av andra människor. Vidare förklarar författaren att samspelet är något som går att observera mellan barn och vuxna, och där det går att se vilken slags anknytning barnet har till sina föräldrar. Det är ett samspel där barnet bidrar med en slags ömsidig anpassning och påverkan. Författaren menar att leken är ett exempel på intensivt samspel (Karlsson 2012:17)

Även Michelsen (2005) beskriver och definierar samspel som något gemensamt som sker mellan två eller flera personer, där samspelet är den gemensamma kommunikationen.

När vi delar med oss och får utbyte av våra erfarenheter tillsammans med andra personer utvecklas ett socialt samspel. Vidare förklara författaren att samspelet bland de yngre barnen i förskolan gestaltas genom kroppsspråk, gester och blickar. I leken ska barnen visa ömsidighet genom att barnen kan ge och ta i leken och samtidigt kunna komplettera och få utbyte av varandra. Samt att barnen kan befinna och hålla samma nivå i leken, för att det ska kunna kallas för ett samspel (Michelsen 2005:72)

5.3 Social förmåga.

Social förmåga är enligt Vedeler (2009) ett konkret och tydligt begrepp som är ganska lätt att definiera. Social förmåga innebär att individen har ett socialt beteende och kan hantera och bete sig lämpligt i olika sociala situationer, som individen befinner sig i. Individens beteende ska accepteras av andra människor och samtidigt leda till önskat resultat. För att barnet ska få delta i en lek måste barnet visa upp rätt social förmåga, som är passande för sammanhanget. I leken behöver barnet också kunna agera och lösa konflikter som kan uppstå (Vedeler 2009:13).

Vidare förklarar Vedeler (2009) att förhållandet bland barnen skiljer sig åt jämfört med förhållandet mellan barn och vuxna. Förhållandena eller relationerna skiljer sig åt eftersom de vuxna är auktoriteter, vilket alltid sätter barnet i en slags underordnad position. Detta sker inte barnen emellan där relationen mellan barnen utmärks av likvärdighet och ömsidighet, där barnen i samspel med varandra måste kunna visa social förmåga på att ge och ta. Vedeler (2009) hänvisar i sin bok även till Sutton – Smith (1979) som beskriver att leken är en betydelsefull del av individens socialisering (Vedeler2009:13-14).

5.4 Pedagogens roll och arbetsätt i leken.

Jag kommer i denna del med hjälp av några författare redogöra för pedagogens roll i leken. Samt hur pedagogen kan arbeta med leken i den pedagogiska verksamheten med barnen.

Låt oss börja med Noren – Björn (1995) som skriver att leken är betydelsefull och viktig inom det pedagogiska programmet, som säger att vi ska utgå från barns utveckling och deras

livsvillkor. När vi planerar den pedagogiska verksamheten är det barnens behov och önskemål som ska styra temaarbetet i verksamheten (Noren – Björn 1995:36).

Lillemyr (2013) menar att leken är central i förskolepedagogiken och att leken bör fylla en stor del i det pedagogiska arbetet i förskolan. Vidare förklarar författaren att vuxna måste ta barns lek på allvar, genom att använda leken och dess möjligheter som leken ger i fostran (Lillemyr 2013:181–182).

Knutsdotter Olofsson (2003) skriver att det är den vuxnes ansvar att se till om och hur barn leker i förskolan (Knutsdotter Olofsson 2003:111). Vidare skriver författaren att barn som inte har lärt sig lekspråkets koder och förstått leksignalerna behöver en vuxen i leken för att barnen ska lära sig leksignalerna. Detta sker genom att den vuxne tydligt talar om vad som är på riktigt och vad som är på låtsas. Den vuxne talar om för barnet när leksignalen bryts och leken blir störd, samt talar om för barnet hur man leker och blir en bra lekkamrat (Knutsdotter Olofsson 2003:116–117).

Fortsättningsvis menar författaren att leken inte alltid uppkommer av sig självt. Utan behöver uppmuntran och näring av vuxna som pratar lekens språk, som är barnens språk. Barnen behöver vuxna i leken där de vuxna kan handla i barnens affär eller spela skadad osv. Att locka barnen till lekens och fantasins värld behöver inte vara svårt (Knutsdotter Olofsson 2003:118). Fortsättningsvis menar författaren att pedagogens roll är att visa intresse för barnet. Detta genom att visa och rikta sitt och barnets intresse till ett gemensamt ämne. När en vuxen visar intresse till barnens lek skapas även ett gemensamt lek område, där den vuxne genom att den låtsas och är delaktig i leken ofta får svar och kontakt med barnen. Deltagande i lek skapar gemensamma upplevelser mellan den vuxne och barnet, där den vuxne lär känna barnet på ett annat sätt. Är den vuxne delaktig i barnens lek och leker med dem, är relationen sinsemellan dem ömsesidigt och på barnens villkor (Knutsdotter Olofsson 2003:120).

5.5 Hur samspelet utvecklas i leken.

Grönvall (1990) argumenterar för leken och menar att leken är viktig eftersom det är genom leken barnen kan hantera sin omgivning och ta itu med världen som barnet befinner sig i. I leken får barnet möjlighet att upptäcka sina svagheter och sina styrkor, även sina förmågor

och intressen. I leken för barnet möjlighet att utvecklas socialt, emotionellt, intellektuellt och fysiskt. Vidare förklarar författaren att genom leken i samspel med andra utvecklar barnet sina sociala färdigheter, där barnet lär sig hur ens uppförande får för inverkan hos andra. Samt vilket uppförande som är accepterat i det samhälle som barnet lever i (Grönvall 1990:12).

Författaren Öhman (2011) skriver i sin bok med titeln *Det viktigaste är att få leka* att barn börjar tidigt i förskolan. Författaren vill lyfta fram att barnen behöver en lärare som kan hjälpa barnen att tolka leksignalerna, samt stötta barnet i de gemensamma rörelser och fantasilekarna (Öhman 2011:194). Vidare beskriver författaren att lek alltid sker i ett socialt och kulturellt sammanhang, där det sociala samspelet i leken utvecklar barnets sociala erfarenheter som blir till inre mentala representationer. Genom lek med andra får barnet möjlighet att utforska, skapa samt omskapa deras bild av hur de ser på sig själva och andra (Öhman 2011:97).

Öhman (2011) skriver att alla barn föds med förmågan att leka, dock är det genom positivt samspel som lekförmågan kan utvecklas. Vidare i sin bok hänvisar Öhman (2011) till Winnicott som menar att orsaken till att barn inte kan leka är pga. av att det är samspelet som bråkar och inte fungerar. Öhman (2011) förklarar vidare utifrån Winnicotts argument att orsaken till barnets beteende kan vara att barnet inte har utvecklat tillräckligt goda samspelserfarenheter hemifrån, från läraren eller med kamraterna i gruppen. Vilket gör att barnet inte känner sig säker och trygg, eftersom barnet saknat en vuxen i sin närhet som har kunnat lyssna, bemöta och bekräftat barnet (Öhman 2011:194–195). Vidare menar Öhman (2011) att barnen väljer själva hur och vad dem leker, dock ska läraren i förskolan och skolan se till att möjlighet till lek finns för barnen (Öhman 2011:19).

6. Metod.

I denna del av arbetet kommer jag att redogöra olika författare till olika metodböcker i min undersökning. Dessa är Larsen (2009) *Metod helt enkelt* där författaren enkelt och mer ytligt redogör för metoder och tillvägagångssätt. Samt av Patel & Davison (2003) *Forskningsmetodikens grunder - att planera, genomföra och rapportera en undersökning* där författarna ger mer djupa och tydliga beskrivningar för olika tillvägagångssätt och metoder i sin bok. Även av Trost (2012) som har skrivit *Enkät boken* där författaren ger tips och råd kring hur enkäter kan utformas och användas.

6.1 Metodval.

Avsikten med undersökningen är att ta reda på hur pedagogerna använder och arbetar med leken för att stärka samspelet i förskolan. Jag har valt att använda mig av en kvalitativ studie med enkät i min undersökning. Trost (2012) skriver att en kvalitativ studie är rimlig att använda sig av för att försöka förstå och hitta mönster till människors sätt att resonera och agera, samt för att kunna särskilja och urskilja olika handlingsmönster (Trost 2012: 23).

Författarna Patel & Davidsson (2003) beskriver att kvalitativt inriktad forskning är forskning där datainsamlingen är inriktad på så kallad ”mjuk” data i form av kvalitativa intervjuer som är av verbala och tolkade analyser, även oftast verbala analysmetoder av text (Patel & Davidsson 2003:14). Jag valde att använda mig utav enkät som är en bra metod för deltagarna att uttrycka sina kunskaper. Jag valde att använda mig av enkät som intervju för att spara tid vilket har varit en fördel. Nackdelen med denna metod kan vara att jag som forskare inte kan vara med visuellt och se deltagarna och då kunna missa information i form av gester och ansiktuttryck. En annan nackdel är att jag inte kan hjälpa med att förklara innebörden av en fråga som deltagaren är osäker på eller inte uppfattar.

Jag skrev och maila ett missivbrev till deltagarna som jag skickade tillsammans med frågeformuläret (se bilaga 29). I missivbrevet presenterade jag kort mig själv och redogjorde mitt syfte med undersökningen. Trost (2012) skriver att det är en fördel att låta missivbrevet hänga ihop med frågeformuläret så att deltagaren lättare kan gå tillbaka och ta del av information som telefon nummer osv. Även att missivbrevet ger information om syfte och innehåll, samt att man nämner och talar om anonymitet och konfidentialitet i brevet. Författaren menar att det är viktigt att utforma och skriva missivbrevet så att deltagaren blir intresserad av att läsa det och för att motivera deltagaren att besvara frågorna som finns i frågeformuläret (Trost 2012: 110-112).

6.2 Undersökningsmetod.

Jag valde att ha med fem olika deltagare i mitt arbete som arbetar på samma förskola söder om Stockholm. Deltagarna var intresserade av mitt ämne i studien där två av Informanterna var utbildade förskolelärare och två var barnskötare, samt en specialpedagog. Informant A är

specialpedagog och har varit yrkessam i 7 år. Informant B är förskollärare och har arbetat i 3 år. Informant C är barnskötare och har arbetat i 19 år. Informant D är barnskötare och har arbetat 12 år. Informant E är förskolelärare och har arbetat i 12 år.

6.3 Utformning av enkät.

Jag valde att använda mig av enkäter som innehåller öppna frågor och var utformade så att informanterna kunde svara skriftligt. Enkäten är även skriftligt utformad utifrån arbetets syfte, frågeställningar och utifrån teorier om samspel och lek. Jag har försökt att använda mig av så få och korta frågor som möjligt till informanterna, enkäten innehåller sex frågor (se bilaga 30). Trost (2012) förklarar att det är viktigt att en fråga är just en fråga och inte flera frågor i en. Författaren menar även att det inte är klokt att använda sig av långa formuleringar eftersom de är svåra att hålla i minnet och deltagaren glömmar bort vad början av frågan är (Trost 2012:79,84). Jag har även försökt skriva frågorna i ordningsföljd. Trost (2012) menar att det är viktigt att i formuläret skriva frågorna i inbördes ordning för att inte frågorna ska komma i oordning (Trost 2012:91).

6.4 Urval och Tillvägagångssätt.

Författaren Larsen (2009) skriver att det finns flera olika sätt att välja personer till undersökningen. Jag kommer här att redogöra den tillvägagångssätt som är relevant till min undersökning, vilket är bestående av ”icke sannolikhetsurval” av typen ”godtyckligt urval”. Detta tillvägagångssätt är bland den vanligast vid kvalitativa undersökningar och är ett slags strategiskt urval, där forskaren väljer medvetet vilka som ska delta i undersökningen menar författaren. Vidare beskriver författaren att forskaren väljer de individer som antas vara mest lämpade till att kunna svara till forskarens frågeställningar (Larsen 2009:78). Detta är något som jag kände att jag var tvungen att göra medvetet för att kunna fokusera på de svar som kändes mest relevanta till min undersökning. Därmed valde jag medvetet de informanter som jag kände kunde vara lämpligast i arbetet.

När jag kontaktade deltagarna ringde jag till förskolan och frågade om de var intresserade av att delta i undersökningen. Sedan besökte jag förskolan där jag lämnade intervjufrågorna till deltagarna som fick två veckor på sig att svara färdigt på frågorna. I resultatdelen som

redogörs i nästa del av arbetet kommer jag att analysera och sammanställa svaren genom att använda mig av två olika kategorier som utgår från studiens frågeställningar. Detta för att göra resultatet mer begripligt och tydligt för läsaren. Patel och Davidson (2003) skriver att det är viktigt att gå igenom och bearbeta texter, analysera, och tolka de svar som samlats vid intervjun, vilket författarna tycker är viktigt eftersom texten blir mer tillgänglig för läsaren (Patel & Davison 2003:120)

6.5 Etisk förhållningsätt.

Larsen (2009) hänvisar till vetenskapsrådet som har fastställt de viktigaste normerna för bra forskningsetisk förhållningsätt, vilka är:

- Informationskravet
- Samtyckeskravet
- Konfidentialitetskravet
- Nyttjandekravet

(Larsen 2009:14).

Deltagarna i undersökningen informerades om mitt syfte med examensarbetet och vad den handlade om. Jag presenterade kort mig själv och berättade att jag är studerande och skriver ett examensarbete kring hur pedagoger använder och arbetar med leken i förskolan för att stärka och utveckla barnets samspel med varandra. Jag informerade pedagogerna att det är frivilligt att medverka i studien och att de har rätt att när som helst avbryta sin medverkan i studien. Jag förklarade även att ingen av deltagarnas namn skulle nämnas i arbetet, utan att de namn som förekommer i arbetet är fingerade dvs. påhittade namn vilket innebär att deras identitet blir dold. Patel & Davidson (2003) skriver att vid enkäter är det viktigt att tala om att deltagarens bidrag är anonymt eller konfidentiellt. Med konfidentiellt menas att vi vet vem vi fått svar ifrån, dock är det bara vi som har tillgång till uppgifterna och ingen annan (Patel & Davidson 2003:74).

6.6 Tillförlighet.

I min studie medverkade fem informanter vilket gör att det inte går att dra någon generell slutsats av resultatet till studien. Enkäten bestod av öppna frågor som informanterna individuellt skulle besvara utifrån deras erfarenheter och upplevelser kring ämnet, dessa svar behöver inte vara korrekta och stämma överens med verkligheten. Patel & Davidsson (2003) förklarar att vid enkäter är det svårt att kontrollera tillförligheten i förväg. Forskaren till undersökningen får förlita sig på att deltagarna till enkäten uppfattar enkäten så som forskaren tänkt sig till sin undersökning. Forskaren måste noggrant redogöra instruktioner och de enskilda frågorna, samt lägga upp och formulera enkäten så att den blir lätt och begriplig att besvara för deltagaren. Forskaren måste vara noga med att formulera frågorna så att inte missförstånd sker (Patel & Davidsson 2003:105).

7. Resultat & analys.

I denna del av arbetet kommer jag att redogöra resultaten och en kort analys av studien.

Resultaten kommer vara uppdelade i två kategorier som utgår från mitt syfte och mina två frågeställningar i studien som är:

- Leken och dess betydelse för barnets samspel.
- Leken som ett verktyg för att utveckla barns samspel.

7.1 Leken och dess betydelse för barnets samspel.

Resultaten i min studie visar att informanterna tycker att leken är en viktig del av barnets utveckling och lärande i förskolan. Barnen lär sig mycket genom leken och är enligt informanterna ett viktigt verktyg för att utveckla samspelet hos barnet, vilket framkommer genom att informanterna beskriver leken på följande sätt.

Informant B: Vi pratar mycket om lek i förskolan och hur viktig den är för barnen och deras utveckling och lärande när leken fungerar.

Informant C: Jag försöker alltid planera leken så att det passar barnet och att barnet får träna på det som den behöver. Jag tänker på vilka barnen ska leka med, vad och var vi ska leka. Jag försöker anpassa mig och förhålla mig till leksituationen där jag försöker fånga barnens intresse till något gemensamt.

Några av informanterna nämner att i leken kan barnen träna på turtagning, samförstånd och ömsesidighet.

Informant A: I Leken får barnet möjlighet att träna på turtagning, när det är min tur och när det är min kompis tur att pröva. Barnet visar ömsidighet genom att tänka sig in i hur andra känner.

Informant E: I leken måste barnen visa hänsyn till varandra för att leken ska fungera. Barnen måste lyssna på varandra för att leken ska fungera.

Informant B: Det är i leken barnet kan träna turtagning och ömsidighet. Barnen kan i leken känna delaktighet och får möjlighet till kommunikation och utvecklas.

Informant D: Barnen kan i leken öva på att turas om dvs. turtagning och visa förståelse och lyssna till kompisens idéer och tankar.

Informant C: I leken kan barnet vissa sin empati och fantasi i ett sammanhang som är betydelsefyllt för barnet.

Det framkommer av informanternas beskrivningar att leken ger barnet möjlighet att bearbeta sina känslor och erfarenheter, samt att barnen får möjlighet att träna på att ta empati och på att använda olika lösningar till konflikter.

7.2 Leken som ett verktyg för att utveckla barns samspel.

Informanterna nämner ett flertal gånger att det är viktigt att leken är harmoniskt och att det finns ett lugn när barnen leker. Samt att några barn behöver leka i mindre grupper. Några av

informanterna nämner även att det är viktigt att leken inte störs eller avbryts, barnen behöver få leka klart sin lek utan avbrott.

Informant E: Barnen behöver få leka i fred och i lugn och ro för att träna samspel och då är det bra att börja i en mindre barngrupp. Så småningom kan man ta in flera barn så att leken utvecklas.

Informant A: Vi avbryter leken för mycket för t.ex. städning, lunch osv. barnen behöver få avsluta sin pågående lek, vilket man märkt är viktigt för barnen.

Informanterna anser att det är viktigt att tänka på lekmiljön i förskolan, så att den är anpassad efter barnens behov och stimulerar till att utveckla barnens lek.

Informant E: Det är viktigt att planera och förbereda inför en bra lekmiljö där barnen får rekvisita som är anpassad efter barnens lek. Detta resulterar ofta till bra och harmoniska lekar, vilket även utvecklar samspelet sinsemellan barnen.

Informanterna förklarar att en del barn behöver möjlighet att leka med en vuxen för att lära sig att leka. Det är viktigt att den vuxne är närvarande för barnet och finns där för att kunna hjälpa barnet att leda leken, genom att den vuxne själv är delaktig i leken. Detta kan se olika ut beroende på leksituation. Vissa barn kan bara behöva ha en vuxen i närheten där den vuxne går in i leken om den inte fungerar. Informanterna förklarar att det är viktigt att man som vuxen alltid är delaktig i barnens lek genom att observera, vägleda och inspirera barnen i deras lek. Några av informanterna redogör för betydelsen av att planera och förbereda leken och beskriver hur de organiserar och schemalägger leken i verksamheten för barnen.

Informant C: Ibland står jag som en observatör, men när jag märker att barnens lek börjar spåra ur kliver jag in i leken för att få leken att fungera igen. Om jag märker att det inte fungerar så försöker jag ändra riktning i leken efter barnens behov.

Informant B: Det är viktigt att hålla leken levande genom att lyssna till barnen och vara lyhörd och ta hänsyn till deras önskemål och behov. Vi behövs i leken för att stödja och ge utmatning till barnen. Vuxna ska se till att stämningen och samspelet är god och trevlig. I leken ska barnet lära sig turtagning och samarbete.

Informant A: En planerad lek är bra för barn med leksvårigheter, helst ska den ske på samma plats och vara regelbunden vilket oftast är bra för barn med leksvårigheter. Barnet får till en början leka med en vuxen i lugn och ro för att skapa trygghet. Barnet leker och pedagogen namnger saker och sätter ord på händelser. Pedagogen får följa efter och anpassa sig efter barnet lek. Leker barnet exempelvis med legobitar så får pedagogen vara med och leka tillsammans med barnet. Med tiden kan man under leken utmana barnet genom att försiktig ändra på något i leken så att den byter riktning. Senare kan man ge utmatning genom att ta in andra barn i leken som kan leken och barnet får då träna på att samspela med andra.

Informant D: Barn som inte kan leka behöver en vuxen och kompisar som visar. Jag brukar se till att barnet får leka i mindre barngrupper, 1-3 barn och att barnen är bra att ha med i leken tillsammans med barnet som behöver stöd. Som pedagog är jag närvarande i barnens lek och ser till att samspelet fungerar.

Informant C: Som vuxen ska man vara tillhands för barnen. Om inte barnet känner sig trygg i barngruppen och med dem vuxna så hämmas barnet. Som vuxen måste jag se till att barnet känner trygghet och samhörighet i gruppen. Leken ger möjlighet till detta.

Det är viktigt att barnet får tydliga ramar och en slags kontinuerlighet i verksamheten och i leken. Leken ska vara efter barnets intresse och behov. När leken inte fungerar är det bra att tänka på hur barngrupperna ser ut. Informatörerna beskriver även att det är viktigt att ge utmaningar till barnet för att barnet ska kunna utvecklas.

Informant D: Jag brukar sitta med barnen och leka, framförallt hjälpa och stödja det barn med leksvårigheter. I leken kan jag som pedagog styra leken åt ett håll som jag anser att barnet behöver träna mer på. I leken kan jag hjälp och lyfta upp barnen så de kan se varandras olika styrkor, jag kan uppmuntra barnen i deras lek .

Informant B: Som pedagog kan jag styra leken så den lever vidare och utvecklas. Det är också viktigt att tänka på att blanda barn med samspelesvårigheter med de barn som inte har det.

Det framkommer även av informanterna att rollekarna är bra för barnen då de får träna och prova på olika roller, och där man som pedagog får vara med och hjälpa barnen att hitta sina roller. En av informanterna berättar att de arbetar med sagopåsar. Barnen får höra en saga från sagopåsen exempelvis guldlock och de tre björnarna. Barnen får då efter att sagan har blivit uppläst träna sig in i de olika rollerna med hjälp av maskeradkläder och rekvisita. På detta sätt får barnet möjlighet att träna empati och stärka sin självkänsla.

Informant E: För att kunna leka rollekar behöver man kunna samspela. I rollekarna får barnet träna på att samspela med varandra. Barnet som inte lärt sig leka behöver en vuxen som kan vara delaktig i rolleken.

Informant C: Jag ser till att hjälp barnen hitta en roll som vill vara med i en pågående lek. I rolleken får barnet träna olika färdigheter så som samarbete, turtagning och får bättre självförtroende.

Informant D: Barn som gärna vill bestämma själva i rolleken och över sina kompisar behöver stöd av en vuxen för att lära sig att samspela med sina kompisar, barnet behöver lära sig leksignalerna.

Informant A: Barnet får i rolleken ta itu med sin omvärld tillsammans med sina vänner.

Utifrån dessa beskrivningar av informanterna kan man konstatera att det är viktigt att barn med samspelsvårigheter får möjlighet att träna på att samarbeta.

De framkommer att informanterna anser att det är viktigt att man upptäcker barnet med samspelsvårigheter i tid för att kunna hjälpa och vägleda barnet. Informanterna beskriver flera förslag på hur man kan arbeta och använda sig av leken för att utveckla samspelet hos barn. Förutom sagor i olika former så är det bra att arbeta med olika sånger med teman som berör relationer, exempel hur man vill att en bra kompis ska vara osv. Eller med spel då det oftast är två barn eller fler som spelar och barnets färdigheter sätts på prov.

Informant C: Det är viktigt att barnen känner tillhörighet i gruppen, vilket barnen kan få genom gemensamma upplevelser i form av sånger eller berättelser.

Informant A: Som pedagog är det viktigt att skapa leksituationer där du vet att barnet får visa sina starka sidor och där barnet kan känna sig stolt och duktig. Jag brukar även se till att barnen får spela då de lär sig att samarbeta och turas om.

Informant B: Vi brukar sitta på samlingen och diskutera med barnen om hur de tycker att en bra kompis ska vara. Ibland läser vi även sagor som tar upp kompisrelationer.

8. Diskussion & Slutsats.

Jag kommer att i denna del av studien diskutera, reflektera och summera resultaten av undersökningen och koppla samman resultaten till teorin. Jag kommer att återkoppla resultaten av studien till mina frågeställningar för att se att de blivit besvarade. Syftet med studien har varit att undersöka hur pedagogerna använder och arbetar med leken som verktyg i förskolan för att stärka och utveckla barnets samspel med varandra? Jag valde att använda mig av två kategorier som utgår från mina två frågeställningar som har titlarna *Leken och dess betydelse för barnets samspel* samt *Leken som ett verktyg för att utveckla det sociala samspelet*.

8.1 Leken och dess betydelse för barnets samspel.

Med utgångspunkt utifrån resultatet som samlats in går det att konstatera att pedagogerna är överens om att leken är viktig för barnets utveckling och lärande, samt att leken är ett viktigt verktyg för att utveckla samspelet. Resultatet visar även att pedagogerna anser att leken ger barnet möjlighet att bearbeta känslor och erfarenheter och att barnen även får träna på empati, samt att hitta olika lösningar till konflikter. Detta går att relatera till Lillemyr (2002) som menar att barnen i leken får möjlighet att utveckla samspelet i det sociala och kognitiva området. När barnet får delta i lek tillfreds barnets behov i leken samtidigt som barnet utveckling stärks i leken, även barn med socioemotionella svårigheter kan i leken utveckla sin förmåga att kommunicera med andra. I leken lär sig barnet att sätta sig in i en annans barns situation, samt gestalta och spela ut sina känslor som i sin tur leder till att den empatiska förmågan utvecklas hos barnet (Lillemyr 2002:46).

I resultatet framgår det även att pedagogerna anser att i leken tränar och får barnet möjlighet att visa ömsidighet, turtagning och samförstånd. Dessa argument leder tillbaka till Knutsdotter Olofsson (1987) som nämner grunderna för social samvaro, där framgången till en lyckad och harmonisk lek är att leken präglas av **Samförstånd** där båda individerna är överens om **att** de leker och **vad** de leker, det finns eller sker en överenskommelse mellan individerna i leken. Samt av **Ömsidighet** som förutsätter att leken präglas av rättvisa och jämställdhet mellan individerna. Författaren nämner även **Turtagande** som innebär att individerna turas om att bestämma (Knutsdotter Olofsson 1987:121).

En annan författare som använder sig av begreppet **Ömsidighet** är Michelsen (2005) som menar att ett samspel sinsemellan individer sker först när barnet kan ge och ta i leken, och där barnen ska kunna komplettera och få utbyte av varandra och befinna sig i samma nivå i leken (Michelsen 2005:72).

8.2 Leken som ett verktyg för att utveckla barns samspel.

Resultatet visar att det är viktigt att pedagogen är närvarande och vägleder barnet i leken. Pedagogerna i undersökningen anser att barnen behöver en vuxen som kan leda och upprätthålla leken. Det framgår även av pedagogerna att det är viktigt att observera barnen i deras lek, men även att kunna vägleda och fungera som en slags inspektör när barnen leker. Detta går återigen att koppla till (Knutsdotter Olofsson 1987:108) som beskriver att barn lär sig sociala grunder i lek med vuxna, liksom Vygotskij menade på att vuxna ska samspela tillsammans med barnet i leken (Strandberg 2006:48–49).

Även Edenhammar & Wahlund (2000) poängterar betydelsen av att ha någon vuxen som kan utveckla barnets sociala färdigheter i leken. Barnet lär sig sociala färdigheter genom att leka med ett barn och genom att leka med någon vuxen (Edenhammar & Wahlund 2000:5-6).

Resultatet visar även att pedagogerna betonar att det är viktigt att vara medveten om vad barnen är intresserade av och att barnen får utmaningar utifrån deras intressen. Det är viktigt att pedagogen sätter ord på vad barnet leker och att den vuxne går efter barnet i leken och leker barnets lek. Resultaten går att återkoppla till Knutsdotter Olofsson (2003) som menar att pedagogernas ansvar är att visa och rikta sitt eget och barnets intresse och uppmärksamhet till

ett gemensamt lekområde. Är den vuxne delaktig i barnets lek är relationen sinsemellan dem ömsesidigt och på barnets villkor (Knutsdotter Olofsson 2003:120) Även Lillemyr (2013) menar att vuxna måste ta barns lek på allvar och ta del av leken och dess möjligheter som leken ger (Lillemyr 2013:181–182).

Pedagogerna menade även att leken inte ska avbryts och helst ske i mindre grupper för en harmonisk lek, vilket Knutsdotter Olofsson (2003) beskriver med att barn som får påbörja och avsluta sin lek utan att leken avbryts eller stoppas är nöjda och tillmötesgående (Knutsdotter Olofsson 2003:13).

Det framkommer även i studien att det är viktigt att arbeta med lek i form av rollekar där den vuxne kan behöva hjälpa barnen att hitta roller i leken. Pedagogerna menade på att barnet tränar och lär sig att sätta sig in i en annans barns tillstånd, samt lär sig hur ett annat barn känner och utvecklar därmed empati. Lillemyr (2002) beskriver att leken är en frizon där barnet ska ha roligt och att barnet genom leken får möjlighet att våga prova på olika beteenden och uppföranden. Leken är för barnet en slags arena där barnet får möjlighet att ändvända och prova sig fram av de förmågor som barnet fått från olika situationer och erfarenheter (Lillemyr 2002:45–46). Vilket barn får möjlighet till genom att leka i form av rollekar.

Även Knutsdotter Olofsson (1987) beskrivning går att koppla till resultatet ovan. Författaren menar att låtsasleken har en viktig inverkan för barnets utveckling och beskriver att lekar i form av rollekar och låtsaslekar utvecklar barnets olika förmågor till kommunikation. Rolleken bidrar till att barnet lär sig att bli en bra lyssnare och att barnet lär sig att sätta sig in i och ta en annans barns perspektiv, barnet kan komma överens om saker tillsammans med de andra barnen. Genom rolleken får barnet möjlighet att öva på sin empati och att använda sig av en känslomässig betoning i kommunikationen (Knutsdotter Olofsson 1987:114,116).

En av pedagogerna menade att det är viktigt att skapa leksituationer där barnet får visa sina starka sidor och där barnet kan känna sig stolt och duktig. Öhman (2011) ger en liknande beskrivning där hon menar att barn lär sig att uppfatta sig själva först när de upplever att de har lyckats med något och känner sig kompetenta. Detta genom att barnet själv får välja att leka, samt hur och med vem barnet ska leka med utvecklar barnets självkänsla och kompetens (Öhman 2011: 181-182).

9. Slutord & Fortsatt forskning.

I denna undersökning har jag använt mig av en kvalitativ undersökning i form av enkäter med öppna frågor till informanterna. Jag har samlat in resultat där informanterna skriftligt beskriver hur de använder och arbetar med leken för att utveckla samspelet i förskolan. Resultatet visar att informanterna är väldigt positiva till lek och är medvetna om lekens betydelse. Informanterna har redogjort olika tillvägagångssätt där de berättar hur de arbetar med leken för att utveckla barnets samspel i olika sammanhang. Som forskare till studien är det glädjande att veta att pedagogerna delar samma positiva syn på lek.

Ett sätt att arbeta vidare med studien för att få mer fördjupad kunskap är att använda sig av observationer, för att kunna konstatera att informanterna i studien arbetar med leken på det sätt som de beskrivit. Man skulle även kunna jämföra förskolor med varandra för att se likheter och olikheter mellan förskolorna och deras syn på lek.

10. Referenslista.

Edenhammar, K, Wahlund, C. (2000). *Utan lek ingen utveckling – metoder och förutsättningar för barns lek*. Stockholm: Rädda barnen.

Grönvall, K. (1990). *Utan lek inget liv*. Stockholm: Ipa.

Karlsson, K. (2012). *Anknytning - om att tolka samspelet mellan föräldrar och barn*. Stockholm: Gothia.

Knutsdotter, Olofsson, B.(1987). *Lek för livet: En litteraturgenomgång av forskning om förskolbarns lek*. Stockholm: HLS (Högskolan för lärarutbildningen i Stockholm).

Knutsdotter, Olofsson, B. (2003). *I lekens värld*. Stockholm: Liber.

Lillemyr, O. (2013). *Lek på allvar - en spännande utmaning*. Stockolm: Liber.

Lillemyr, O. (2002). *Lek – upplevelser – lärande i förskola och skola*. Stockholm: Liber.

Larsen, A, K. (2009). *Metod helt enkelt*. Malmö: Gleerups.

Michelsen, E. (2005). *Samspel på småbarnsavdelningar*. Stockholm: Liber.

Noren - Björn, E. (1995) *Våga satsa på leken*. Arlöv: Liber utbildning AB.

Patel, R, Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder – att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Skolverket. (2010). *Läroplanen för förskola Lpfö98*.(Ny, rev. Utg.). Stockholm: Skolverket.

Strandberg, L. (2006). *Vygotskij i praktiken - Bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.

Trost, J. (2012). *Enkät boken*. Lund: Studentlitteratur.

Vedeler, L. (2009). *Social kompetens barngrupper*. Malmö: Gleerups.

Öhman, M. (2011). *Det viktigaste är att få leka*. Stockholm: Liber.

11. Bilaga.

Brev till informanter.

Jag heter Marianne Ollila och studerar till lärare på Södertörns högskola. För tillfället arbetar jag med att skriva ett examensarbete som handlar om hur viktig leken är för barnets sociala utveckling. Syftet med examensarbetet är att undersöka hur pedagogerna i förskolan använder och arbetar med leken som ett verktyg för att utveckla och hjälpa barn att samspela med varandra, inte minst med barn med samspelsvårigheter.

Det vore angenämt om du kan vara med och medverka i studien som informatör. Detta genom att svara på några frågor som finns i det bifogade frågeformuläret. Jag skulle vara oerhört tacksam för er medverkan genom att ni svarar på frågorna som finns i frågeformuläret och maila svaren i ett separat papper senast måndag 26/5.

Om du väljer att medverka kommer jag att garantera anonymitet i arbetet. Jag kommer inte nämna vilken förskola du arbetar på och inte nämna ditt namn i arbetet. Eftersom jag kommer att intervjua flera pedagoger ur samma verksamhet som du tillhör kan jag dock inte garantera intern anonymitet sinsemellan er. Om du väljer att medverka i studien efter att tagit del av denna information innebär det även att du samtycker till att den information som du ger i dina svar kommer att förekomma i examensarbetet.

Om det är något ni undrar eller fundera över kan ni kontakta mig för mer information:

Marianne Ollila tel. xxx-xxx xx xx

Mail: marianneollila@live.se

Tack i förhand.

Mvh/Marianne Ollila

11.1 Bilaga.

Hej.

Här kommer frågorna som berör min undersökning. Vad har du för utbildning och hur länge har du arbetat med ditt yrke?

1. Vilken betydelse tror du att leken har för barnets samspel?
2. Hur arbetar du med leken?
3. Hur arbetar du med barn med samspelsvårigheter?
4. Hur tänker du kring leken som ett verktyg när barn inte kan eller har svårt att samspela med varandra. Hur använder du dig av leken då?
5. Vad är pedagogens roll i leken?
6. Vad gör man när leken inte fungerar, vilka andra alternativ kan man använda?

